

لادان، خیرایی، کات و تاودان

خیرایی و تاودان

خیرایی پێوانهیهکه بۆ دیاریکردنی تهنیکی جوولاو به خیراییهکی دیاریکراو له کاتیکه دیاریکراو دا. دهتوانین دوو ئوتومبیل به نمونه بهینیهوه که پیشبرکی یهکتری دهکن. ئوتومبیلهکان دهبیت ههمان ماوهی دووری بپرن.

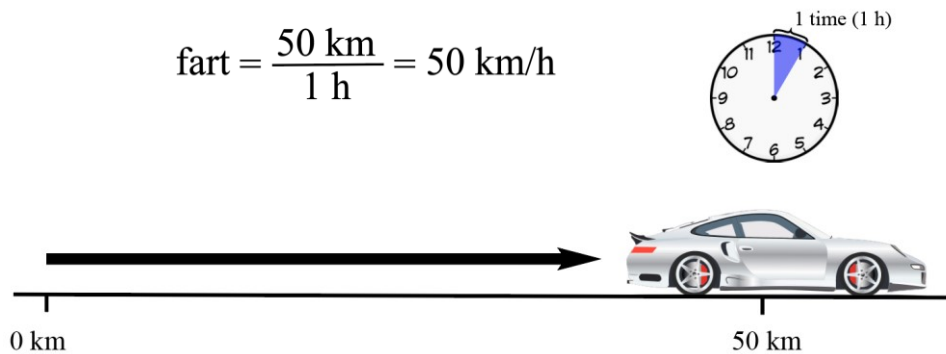
بۆئوهی بزانیان کام له ئوتومبیلهکان تیزترهوتره و پیشبرکییهکه دهباتهوه، دهبیت پړوانینه خیراییهکهیان. ئهو ئوتومبیلهکان که خیراییهکی تیزتره، خیراتریش دهجوولیت و جیگۆرکی دهکات. بۆ دۆزینهوهی خیرایی ئوتومبیلهکان، دهبیت بزانیان که تا کوئ و چ ماوهیهکی درێژ جوولاون، وه چهنده کاتیان بۆ پڕینی ئهو ماوهیه بهکارهیناوه. بۆ ههژمارکردنی خیرایی ئوتومبیلهکان هاوکیشهیهک بهکاردههینین که پێی دهوتریت ناوهنده خیرایی. ناوهنده خیرایی بهم شیوهیه:

$$\text{fart} = \frac{\text{vei}}{\text{tid}} \quad \text{eller} \quad v = \frac{s}{t}$$

$v =$ خیرایی (پیتی v له وشهئ ئینگلیزی velocity یهوه وهرگیراوه که به مانای خیرایی دیت).
 $s =$ ماوه، مسافه (یان لادان)
 $t =$ کات

ئهو یهکانهی بۆ خیرایی بهکاریان دههینین بریتین له km/h وه m/s
 - یهکهی km/h (پیتی h له hour ئینگلیزی یهوه هاتوه که به مانای سهعات دیت)، نامازه بۆ ئهوه دهکات که تهنیک یان خهڵکیک له ماوهی سهعاتیکدا چهند کیلۆمتریان پڕیوه.
 - یهکهی m/s نامازه بۆ ئهوه دهکات که تهنیک یان کهسیک/کهسانیک له ماوهی چرکهیهکدا چهند مهتریان پڕیوه.

ئهگەر ئوتومبیلێک له سهعاتیکدا پهنا کیلۆمتر بپریت، مانای وایه خیرایی ئوتومبیلهکه 50 km/h :

ئهگەر لهو هاوکیشهیهی سهروهه لادان دابهشی کات بکهین، ئهوا تیکرای خیرایی ئوتومبیلهکهمان دهست دهکویت.

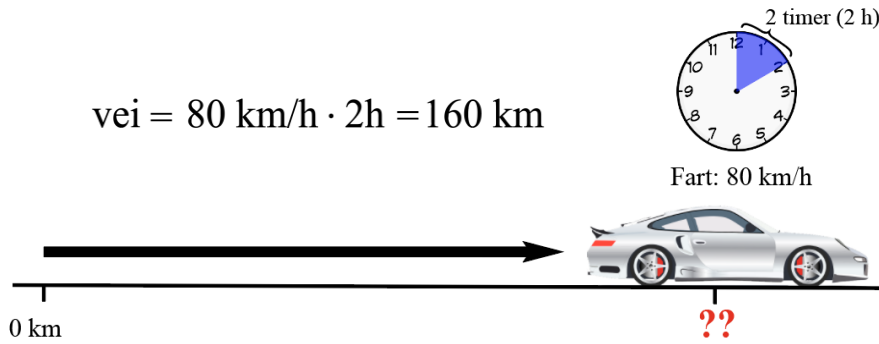
تاودان پیوانهیهکه که تیکرای گورانهکانی خیرایی دهپوئیت، بۆ نمونه ئوتومبیلێک به چ خیراییهک دهتوانیت له 0-100 km/h بروات. کاتیک خیرایی ئوتومبیلهکه گورانکاری بهسهردادیت، ئهوا ئوتومبیلهکه تاودان دهکات. ئهمهش ههر دوو دۆخی خیراکردن و خاوکردنهوهی ئوتومبیلهکه دهگرێتهوه. ئهگهر خیراییهکه زیادی کرد، ئهوا تاودان پۆز هتیه. خۆ ئهگهر ئوتومبیلهکه خیراییهکهی کهمکردهوه، ئهوا تاودان نیگهتیه. تاودان به مەتر بۆ هەر چرکهیهک یان به m/s^2 دهپوئیت.

ههژمارکردنی لادان، خیرایی و کات:

ئیمه پێشتر بینیمان که دهتوانین ناوهنده خیرایی بۆ ههژمارکردنی خیرایی بهکار بهێنین. ههروهها هاوکیشهی ناوهنده خیرایی دهتوانریت بۆ زانیی ماوهی درێژی برینی جوولهی تهئیش بهکار بهێنریت، ئهمه ئهگهر خیرایی و کاتهکهمان زانی. ههروهها ههمان ئهم هاوکیشهیه دهکریت بۆ ههژمارکردنی کاتیش بهکاری بهێنین، ئهگهر لادان و خیراییهکهمان زانی.

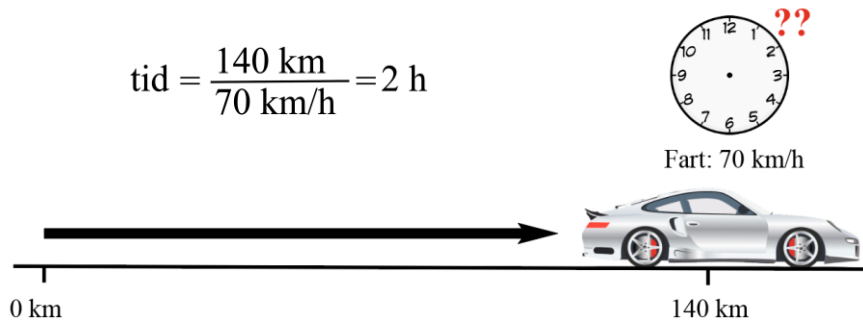
لادان:

بۆ ههژمارکردنی ئهوهی که تهئیک تا چ مهسافهیهکی درێژی بریوه و جوولاهوه، دهتوانین خیرایی جارانی/کههرتی کات بکهین. ئهگهر زانیمان ئوتومبیلێک به خیرایی 80 km/h له دوو سهعاتدا رویشتوووه ئهوا دهتوانین بزانی که ئهوا لادانهی ئوتومبیلهکه تیایدا جوولاهوه 160 کیلومهتره (160 km):

کات:

بۆ ههژمارکردنی ئهوهی که تهئیک یان خهلیکی چهنده کاتیان بهکار هیناوه بۆ جوولان و برینی مهسافهیهک یان دوورییهک، دهتوانین لادان دابهشی خیرایی بکهین. ئهگهر زانیمان ئوتومبیلێک 140 کیلومهتری به خیرایی 70 km/h بریوه، ئهوا بۆمان دهردهکهوئیت که ئوتومبیلهکه دوو سهعاتی بۆ برینی ئهوا مهسافهیه بهکار هیناوه.

پرسیار و ئهرک دهربارهی بابتهی خیرایی و تاودان:

- بۆزانین و ههژمارکردنی خیرایی ئوتومبیلێک دهییت چی بزانیین؟ یهک وهلام یان چهند وهلامیک ههلبژیره.

- تا چ مهسافهیهکی درێژی ئوتومبیلهکه جوولاه.
- ئوتومبیلهکه چهنده کاتی بهکارهیناوه
- قهباره و گهورهی ئوتومبیلهکه

- یهکهی پیوانی خیرایی چییه؟ یهک وهلام یان چهند وهلامیک ههلبژیره.

- Km/h
- m/s
- m/s²

- تاودان چییه؟ تنها یهک وهلام ههلبژیره.

- بهرزترین ئاستی خیرایی تنه.
- یهکهیهکی پیوانه که تیکرای گورانهکانی خیرایی دهپوئیت.
- تا چ مهسافهیهکی درێژی یان دووری تهنیک دهجوولیت.

- یهکهی پیوانی تاودان چییه؟ تنها یهک وهلام ههلبژیره.

- m
- km/h
- m/s²

- ناوهنده خیرایی بۆچی بهکاردههینین؟ یهک وهلام یان چهند وهلامیک ههلبژیره.

- خیرایی ههژمار دهکات
- ههژمارکردنی ئهوهی تا چ مهسافهیهکی درێژی یان دووری تهنیک دهجوولیت (لادان)
- ههژمارکردنی ئهوهی که مرۆف چهنده کات بهکاردههینیت بۆئهوهی له ماویهک (کاتیکی دیاریکراو) دا له شوینیکهوه بۆ شوینیکی تر دهجوولیت.